

De evangelies zijn niet geschreven om op te wekken tot een braver leven. Jezus gunt ons wel een beter leven, maar dan op een radicaal dieper niveau. Wij moeten één worden met hem. Daartoe is hij van Godswege gezonden. Hóe dat nieuwe leven van ons eruit moet zien, dat vernemen we voornamelijk in de Bergrede. Voor het overige zijn de evangeliën erop gericht ons te overtuigen dat Jezus inderdaad de Gezondene van de Vader is, dat hij door de mensheid werd verworpen maar door zijn hemelse Vader werd opgenomen, hetgeen ons wordt bevestigd met de opstanding. Om hem als onze levensweg te kunnen navolgen, om ons aan zijn lot te kunnen verbinden, daarvoor is het wel nodig dat wij dit hele levensverhaal goed kennen en begrijpen.

Om ons daarbij te helpen citeert de liturgie wekelijks een perikoop uit Jezus' levensgang. Die levensgang laat zien dat Jezus aanvankelijk wel succes had bij het publiek, maar weldra stuitte hij ook op tegenstand, vooral bij de joodse overheid. Die stelt alles in het werk om te voorkomen dat hij tot messias zal worden uitgeroepen. Om dat te begrijpen moeten we weten hoe toentertijd in Israël de kaarten lagen.

Israël was een vazalstaat van het Romeinse wereldrijk. De romeinse bezetter gaf de joden betrekkelijke vrijheid; ze accepteerde de joodse koning, als die de orde maar bewaakte en zorgde dat de belastingen binnenkwamen. In Jezus' tijd was dat koning Herodes. Van tijd tot tijd ontstonden er, als de belastingdruk te hoog werd, verzetsbewegingen. Dat ging vooral uit van de zeloten, ijveraars voor de joodse identiteit. Zij kwamen in opstand, weigerden belasting te betalen, lieten hun steden achter zich en trokken het gebergte in, waar ze een guerrilla begonnen. De farizeeën en schriftgeleerden (godsdienstige overheid) voelden wel met die beweging mee, maar zij vreesden een ingrijpen van de romeinse legermacht en kozen daarom uit voorzichtigheid van twee kwaden het beste. Er was ook een politieke richting van aanhangers van Herodes: de partij van de Herodianen.

Dit was zo'n beetje de complexe situatie die Jezus aantreft bij zijn aantreden. Een messiaanse volksprediker, hoe vroom ook, was bij de joodse overheid niet welkom. Herhaaldelijk lezen we dat het sanhedrin beraadslaagt om Jezus van het toneel te doen verdwijnen. Nu hebben ze een uitgekookt complot bedacht: ze sturen een delegatie naar Jezus die hem in de val moet lokken. Die delegatie bestaat uit farizeeën én herodianen. Dat zijn allermint vrienden van elkaar, maar in Jezus hebben ze een gemeenschappelijke vijand. De farizeeën pretenderen godsdienstig authentiek joods te zijn, maar zij vinden Jezus met zijn messiaanse allures gevaarlijk, want als het tot een revolutie leidt, dan dreigt voor Israël volledige inlijving. Op dit punt kunnen zij zaken doen met de herodianen, want hun gaat niets boven de status quo: het bestuur van de keizerlijke zetbaas Herodes. De delegatie heeft de opdracht om Jezus uit z'n tent te lokken met uitspraken tegen de romeinse belasting.

De farizeeën sturen nu enkele jongere leerlingen met de herodianen mee naar Jezus. Die jongeren zijn overmoedig genoeg om te denken dat ze hem provocerende uitspraken kunnen laten doen. En de herodianen azen erop dat Jezus een uitspraak doet die hem bij de romeinen aanbrengt als een staatsgevaarlijke opruier. De delegatie krijgt de opdracht om Jezus deze vraag voor te leggen: 'Wat dunkt u, geef ons raad: moeten we de keizer belasting betalen of niet?'

Het is een uitgekookte vraag, ze vragen raad: is het goed, juist, verantwoord...

Op zo'n gewetensvraag kan Jezus niet anders dan serieus antwoorden. En het is een vraag die geen nuances of uitweidingen duldt: het is ja of nee. Jezus zal tegenover zijn jonge geloofsgenoten toch onmogelijk het romeinse gezag kunnen bijvallen? Zegt hij 'nee' dan is dat regelrecht verzet tegen Rome; de herodianen zullen dat niet over hun kant laten en het onmiddellijk rapporteren. Zegt Jezus 'ja betaal nou maar', dan verspeelt hij bij het grote publiek op slag zijn gezag, dan is hij geen 'zoon van David'. Dan verliest hij zijn aanhang. In beide gevallen heeft de joodse overheid zijn doel bereikt: zijn messiaanse carrière is gebroken, en Jeruzalem kan veilig verder leven.

Maar Jezus doorziet de valstrik. Waarom wil je mij verleiden, in de val lokken. Hij gebruikt hetzelfde woord als bij de beproevingen van satan. Hij betreft zijn tegenspelers in zijn antwoord en maakt er een audiovisuele scène van. Laat mij de belastingmunt eens zien! Die munt was een zilveren denarie, u weet wel die munt ter waarde van een dagloontje. Die officiële romeinse munt had de beeltenis van de keizer als kruis, en als randschrift de woorden: *Tib(erius) Caesar Divi Augusti Filius* = Keizer Tiberius vererenswaardige zoon van de goddelijke keizer. Dat was eigenlijk een dubbele heiligschennis, want volgens de Tora was een persoonsafbeelding afgoderij (en dus een vernedering voor Israël) en een keizer god noemen was dat nog een keer. In Palestina mocht in plaats van de keizerlijke denarie ook een beeldloze griekse variant worden gebruikt in het ruilverkeer, voor het betalen van de belasting moesten die munten omgewisseld. In Jezus' tijd werden ze door elkaar gebruikt.

Jezus vraagt ze: 'Van wie is die beeltenis?' Ze antwoorden: 'Van de keizer!' 'Wel (antwoordt hij), geef dan de keizer wat des keizers is, en aan God wat van God is.' Beeltenis en inschrift van de keizer verwijzen naar de eigenaar. Het ding is als het ware geleend; het behelst een zekere afhankelijkheid, maar het is een heel beperkte afhankelijkheid. Jezus toont weinig scrupuleus te zijn inzake het beeldverbod; hij neemt de munt gewoon (en een beetje oneerbiedig) ter hand. Maar ze door te vragen om zo' munt te tonen, heeft hij laat wel voelen dat zij, steile farizeeën, huichelachtig genoeg zijn om die rommel toch op zak te hebben.

Geef het de keizer maar gauw terug, zegt hij letterlijk. Jezus toont een zeker respect voor de overheid omdat men toch ook profiteert van de openbare diensten (van water, van wegen, riolering, veiligheid enz.). Dit respect voor het keizerlijk gezag betreft maar een beperkte afhankelijkheid. Van God zijn wij evenwel absoluut en volstrekt afhankelijk. Hij heeft recht op heel je hart.

Het hele tafereel preludeert op het proces dat Jezus te wachten staat. Hij zal veroordeeld worden door de joodse overheid, die hem ervan beschuldigt dat hij zich de Zoon Gods noemt, en dus geen ontzag heeft voor God. En hij wordt door de romeinse overheid veroordeeld, omdat die hem ziet als een staatsgevaarlijke tegenkoning, en dus geen ontzag heeft voor de keizer. De joodse overheid die niet gerechtigd is een doodvonnis uit te spreken, wil dat Pilatus hem veroordeelt. Maar Pilatus ziet daar geen grond voor. Daarom verandert de hogepriester en het sanhedrin, staande voor Pilatus, de aanklacht gauw in een ander vergrijp: opstand tegen de keizer. Ze manipuleren hem door hem persoonlijk bij de keizer in discreditie te brengen. Jezus laat zich door de huichelaars niet vangen, maar weigert ook zich tegenover hun kwaadaardigheid te verdedigen.

AMEN.